

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain, työttömyyskassalain sekä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia, työttömyyskassalakia ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annettua lakia.

Esitys liittyy pääministeri Matti Vanhasen hallitusohjelman tavoitteeseen kannustaa yrittäjäksi ryhtymistä ja kehittää sosiaaliturvan kannustavuutta. Esitykseen sisältyvillä ehdotuksilla parannetaan palkansaajasta yrittäjäksi siirtyvän mahdollisuutta täyttää työssäoloehto yrittäjänä ja mahdollistetaan ansioperusteisen työttömyysturvan säilyttäminen yrittäjistä palkansaajaksi siirryttäessä. Esitykseen sisältyvät ehdotukset vähentävät omalta osaltaan yrittäjäuralle ryhtymiseen liittyviä epävarmuustekijöitä ja parantavat sosiaaliturvan kannustavuutta.

Esityksessä ehdotetaan, että yrittäjällä olisi 32 kalenteriviikon pituinen jälkisuoja-aika silloin, kun yrittäjä aloittaa palkkatyön ja siirtyy yrittäjäkassasta palkansaajakassan jäseneksi. Jälkisuoja-aika antaa yrittäjänä toimineelle mahdollisuuden säilyttää ansaitsemansa ansioperusteinen työttömyysturva jälkisuoja-ajan. Samalla yrittäjällä olisi mahdollisuus täyttää jälkisuoja-aikana palkansaajan työssäoloehto silloin, kun hän siirtyy yrittäjäkassasta palkansaajakassaan.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi työttömyysturvalakia muutettavaksi siten, että työttömyyskassan jäsen voisi täyttää yrittäjäksi siirtyessään 18 kuukauden jälkisuoja-aikana palkansaajan työssäoloehdon myös silloin, kun hän kuuluu 34 kalenteriviikon työssäoloehdon piiriin. Työssäoloehdon tarkastelujaksoa ehdotetaan pidennettäväksi nykyisestä 24 kuukaudesta 26 kuukaudeksi niissä tilan-

teissa, joissa ansiopäivärahaa tai peruspäivärahaa aikaisemmin saanut palkansaaja on työskennellyt yrittäjänä yli 16 kuukautta mutta kuitenkin enintään 18 kuukautta. Esityksessä ehdotetaan työttömyysturvalakia muutettavaksi lisäksi siten, että peruspäivärahassa yrittäjän työssäoloehtoon voitaisiin lukea lähinnä 28 edellisen kuukauden aikana tehty palkansaajan työssäoloehtoon luettava työ nykyisen 24 kuukauden sijasta.

Esityksessä ehdotetun mukaan yrittäjän päivärahakausi voisi alkaa alusta silloin, kun yrittäjän työssäoloehto täyttyy työttömyyspäivärahakauden aikana eri yrittäjyysjaksoista. Yrittäjän työssäoloehdon ei tarvitsisi siten enää täytyä yhdenjaksoisesta yritystoiminnasta päivärahakauden aikana. Yrittäjän työttömyyspäivärahan enimmäisajan laskeminen voitaisiin aloittaa alusta työttömyyspäivärahakauden aikana silloin, kun työssäoloehto täyttyy vähintään 12 kuukautta kestäneistä yritystoiminnan jaksoista.

Esityksessä ehdotetaan, että palkansaajakassan maksamista yrittäjien etuuksista valtio rahoittaisi peruspäivärahaa ja lapsikorotusta vastaavan osuuden. Palkansaajakassa rahoittaisi 5,5 prosenttia päivärahoista ja ansiotuen ansio-osista. Jäljellä olevan osuuden rahoittaisi se yrittäjäkassa, jonka jäsenenä etuuden saaja on viimeksi hankkinut työssäoloehdon. Näin palkansaajakassan maksamat yrittäjäpäivärahat rahoitettaisiin pääosin vastaavasti kuin yrittäjäpäivärahat yleensä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2005 talousarvioesitykseen.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT.....	4
1. Johdanto.....	4
2. Nykytila	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Työttömyysturva palkansaajan ryhtyessä yrittäjäksi	4
Yrittäjän työolosuhteiden täyttyminen.....	5
Yrittäjästä palkansaajaksi	6
Yrittäjäkassan rahoitus	6
2.2. Nykytilan arviointi.....	7
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	8
3.1. Tavoitteet	8
3.2. Keskeiset ehdotukset	8
3.2.1. Palkansaajan työolosuhteiden tarkastelujakso jälkisuojaja-aikana ja perusturvassa yrittäjän hyväksi luettavat vakuutuskaudet	8
3.2.2. Yrittäjän päiväraha-ajan alkaminen alusta.....	8
3.2.3. Yrittäjän jälkisuojaja ja sen ajalta maksettujen etuuksien rahoitus.....	9
4. Esityksen vaikutukset	11
4.1. Taloudelliset vaikutukset	11
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	11
4.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan	12
5. Asian valmistelu.....	12
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	13
1. Lakiehdotusten perustelut.....	13
1.1. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta.....	13
5 luku. Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset	13
6 luku. Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto	14
11 luku. Toimeenpanoa koskevat säännökset	14
1.2. Laki työttömyyskassalain muuttamisesta.....	14
7 luku. Valtion ja työttömyysvakuutusrahaston rahoitusosuus.....	14
1.3. Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta 15	
2 luku. Työttömyysetuuksien rahoitusosuudet	15
2. Voimaantulo.....	15
3. Sääntämisyjärjestys	16
LAKIEHDOTUKSET	17
työttömyysturvalain muuttamisesta	17

työttömyyskassalain muuttamisesta	19
työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta.....	20
LIITE	22
RINNAKKAISTEKSTIT	22
työttömyysturvalain muuttamisesta	22
työttömyyskassalain muuttamisesta	25
työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta.....	27

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Työttömyysajan toimeentuloturvaan koskevaan lainsäädäntöön tehtiin 1990-luvulla useita perustavanlaatuisia muutoksia, joiden tavoitteena oli kannustavuuden lisääminen ja voimavarojen suuntaaminen aktiivisiin työmarkkinoille palaamisen edellytyksiä parantaviin toimenpiteisiin. Järjestelmää laajennettiin palkkatyössä olevien ohella yrittäjiin. Yrittäjällä on ollut vuodesta 1995 lähtien mahdollisuus vakuuttaa itsensä työttömyyttä varten yrittäjille tarkoitetuissa työttömyyskassoissa, joita Suomessa on kaksi. Yrittäjälle tarkoitettua ansiopäivärahaajärjestelmästä luotiin vapaaehtoinen järjestelmä.

Palkansaajien ja yrittäjien työttömyysturvajärjestelmiä on kehitetty pitkälti itsenäisinä rahoitusperustan ja yrittäjyyden erityispiirteiden johdosta. Työelämässä erilaiset työurat ovat kuitenkin yleistyneet. Työvoiman kysyntä on heikentynyt erityisesti perinteisillä työvoimavaltaisilla aloilla. Jos uusia työpaikkoja ei ole ollut tarjolla, on aktiivinen vaihtoehto työttömälle ollut työllistää itse itsensä. Muutuva tuotantomalli vähentää perinteisen palkkatyön osuutta ja lisää yrittäjyyttä uusille toimialoille. Yritykset myös ostavat runsaasti palveluja toisilta yrityksiltä. Palkkatyön ja yrittäjyyden välinen ero on työelämän muutosten vuoksi vähenemässä. Suomessa halukkuus ryhtyä yrittäjäksi on edellä mainitusta kehityksestä huolimatta kuitenkin Euroopan alhaisimpia. Työttömyysturvajärjestelmää on kehitetty tukemaan niitä tilanteita joissa palkansaaja siirtyy yrittäjäksi tai päinvastoin. Kuitenkin palkansaajasta yrittäjäksi tai päinvastoin siirryttäessä saattaa muutoksen yhteydessä syntyä työttömyysturvassa edelleen tilanteita, joissa turva väliaikaisesti heikkenee.

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen ohjelmassa yrittäjyyspolitiikka ja yrittäjyyden edistäminen on nostettu keskeiseksi painopistealueeksi. Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen talouspolitiikan tavoitteena on luoda toimintapuitteet, jotka edesauttavat yritysten perustamista, kasvua ja kansainvälis-

tymistä. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus toteuttaa yrittäjyyden politiikkaohjelman. Siinä selvitetään muun muassa, miten voidaan kannustaa yrittäjäuralle ryhtymiseen ja miten kehitetään yrittäjien sosiaaliturvan kannustavuutta. Yrittäjäksi ryhtymisen kynnyksen madaltamiseksi ja työmarkkinoiden kehityksen johdosta on tärkeää jatkaa työttömyysturvan kehittämistä siten, että se mahdollistaisi nykyistä kattavammin erilaisten työurien vaihtelun palkansaajasta yrittäjäksi ja yrittäjästä palkansaajaksi. Tämä saattaa osaltaan kohottaa eritoten palkansaajien hakukkuutta ryhtyä yrittäjäksi. Nyt kysymyksessä oleva hallituksen esityksen sisältämillä ehdotuksilla jatketaan työttömyysturvan kehittämistä siten, että se mahdollistaisi nykyistä kattavammin erilaisten työurien vaihtelun.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Työttömyysturva palkansaajan ryhtyessä yrittäjäksi

Työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luku 3 §:ssä säädetään palkansaajan työssäoloehdosta. Pykälän 1 momentin mukaan työssäoloehto täyttyy, kun henkilö on 28 lähinnä edellisen kuukauden tarkastelujakson aikana ollut 43 viikkoa työssäoloehdon täyttävässä työssä. Pykälän 2 momentissa säädetään työssäoloehdosta tilanteessa, jossa henkilö on työttömyyspäivärahaa enimmäisajan saatuaan täyttänyt työssäoloehdon uudelleen tai jossa henkilö ennen päivärahan enimmäisajan täyttymistä täyttää uudelleen työssäoloehdon. Näissä tilanteissa päivärahan enimmäisajan laskeminen alkaa alusta. Työssäoloehto täyttyy näissä tilanteissa, kun henkilö on 24 lähinnä edellisen kuukauden tarkastelujakson aikana ollut 34 viikkoa työssäoloehdon täyttävässä työssä. Pykälän 3 momentissa säädetään tarkastelujaksoa pidentävistä tilanteista. Sen mukaan jos henkilö sairauden, laitoshoidon, kuntoutuksen, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten

opintojen, lapsen syntymän, enintään 3-vuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan hyväksyttävän syyn johdosta on estynyt olemasta työmarkkinoilla, edellä mainittuja tarkastelujaksoja pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään seitsemän vuotta. Edelleen pykälän 4 momentissa säädetään 18 kuukauden ajasta, jonka aikana henkilöllä on mahdollisuus saada palkansaajan työttömyyspäivärahaa yritystoiminnan alkamisen jälkeenkin. Säännös on niin sanottua jatkisuoja koskeva säännös, jonka tarkoituksena on säilyttää aikaisemmalla palkkatyöllä hankittu ansiopäivärahoikeus silloin, kun henkilöllä palkkatyön ja yritystoiminnan jaksot vaihtelevat. Säännöksen perusteella aikaisemmin palkansaajan ansiopäivärahaa saaneen työttömän on mahdollista harjoittaa yritystoimintaa enintään 18 kuukauden ajan (jatkisuoja-aika). Jos yritystoiminta ei työllistä ja anna toimeentuloa, hän voi palata palkansaajan ansiopäivärahalle. Henkilö voi myös yritystoiminnan aloittaessaan liittyä työttömyyskassaan, jonka jäsenenä on yrittäjä (yrittäjäkassa). Tällöin hänen hyväkseen luetaan 5 luvun 8 §:n 2 momentin mukaisesti enintään kuusi kuukautta työttömyyskassan, jonka jäsenenä on palkkatyöntekijöitä (palkansaajakassa), jäsenenä hankittua työssäoloehdotta ja vakuutettuna oloaikaa. Kun henkilö siirtyy palkansaajasta yrittäjäksi, jatkisuoja koskevista säännöksistä seuraa, että se työttömyyskassa, palkansaajakassa tai yrittäjäkassa, jonka jäsenenä henkilö on, maksaa sitä ansiopäivärahaa, jonka työssäoloehdon henkilö on viimeksi täyttänyt. Jos työttömyyskassan jäsen on työskennellyt yrittäjänä yli 18 kuukautta, ei hänelle myönnetä palkansaajan työttömyyspäivärahaa ennen kuin hän on yritystoiminnan jälkeen täyttänyt uudelleen palkansaajan työssäoloehdon. Tällöin työssäoloehdon tarkastelujakso alkaa siitä, kun henkilö yritystoiminnan jälkeen on mennyt työhön.

Peruspäivärahassa palkansaajan ryhtyessä yrittäjäksi yrittäjän työssäoloehdoton luetaan työttömyysturvalain 5 luvun 8 §:n 3 momentin mukaisesti lähinnä 24 edellisen kuukauden aikana tehty palkansaajan työssäoloehdoton luettava työ. Yrittäjän työssäoloehdossa otetaan siten huomioon myös päivärahan hakemista lähinnä edeltävän 24 kuukauden a-

kana tehty palkansaajan työssäoloehdon täytävä työ.

Yrittäjän työssäoloehdon täyttyminen

Yritystoimintaa harjoittavalla henkilöllä, joka on määritelty työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä, on oikeus peruspäivärahaan tai ansiopäivärahaan, jos hän täyttää työssäoloehdon ja muut päivärahan myöntämisen edellytykset. Ansiopäivärahan myöntämisen edellytyksenä yrittäjälle on lisäksi, että hän on yrittäjäkassan jäsen ja on ollut vakuutettuna yrittäjäkassassa vähintään 24 edellistä kuukautta.

Työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n mukaan yrittäjän työssäoloehdot täyttyy, kun henkilö lähinnä edellisten 48 kuukauden aikana on työskennellyt yhteensä 24 kuukautta yrittäjänä siten, että yritystoiminta on ollut laajuudeltaan olennaista. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin siitä yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutuksen työtulosta sekä työntekijän eläkelain mukaisesta työansioista, joka osoittaa, että yritystoiminta on laajuudeltaan olennaista. Jos henkilö sairauden, laitoshoidon, kuntoutuksen, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, lapsen syntymän, enintään 3-vuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan hyväksyttävän syyn johdosta on estynyt olemasta työmarkkinoilla, edellä mainittua 48 kuukauden tarkastelujaksoa pidennetään vastaavasti, kuitenkin enintään seitsemän vuotta.

Yritystoiminnan olennaisuutta ei tarkastella henkilön tosiasiallisen työpanoksen perustella, koska siitä ei olisi yleensä riittävän luotettavaa selvitystä saatavissa. Yritystoiminnan olennaisuuden käsite onkin kytkeyty yrittäjän eläkevakuutuksen mukaiseen työtuloon. Työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetun valtioneuvoston asetuksen (1330/2002) 8 §:n mukaan yritystoiminta on työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettui tavoin olennaista niinä kuukausina, joina henkilöllä on ollut voimassa yrittäjien eläkelain (468/1969) mukainen vakuutus toiminnasta, josta määritetty työtulo on vähintään 710 euroa kuukaudessa. Jos henkilö on vakuutettu työntekijäin eläkelain (395/1961) mukaisesti, on mainitun lain mu-

kaisen työansion kuukaudessa vastattava edellä sanottua summaa. Edellä mainittua sovelletaan myös maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) mukaisesti vakuutettuun maatalousyrittäjään, jonka mainitun lain mukainen työtulo on vähintään 400 euroa kuukaudessa.

Työttömyysturvalain 6 luvun 8 §:n mukaan kun yrittäjä on työttömyyspäivärahoituksen alkamisen jälkeen täyttänyt 5 luvun 7 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon, peruspäivärahan ja ansiopäivärahan 500 työttömyyspäivän enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta ja ansiopäivärahan perusteena oleva työtulo määrätään uudestaan. Yrittäjän on täytettävä päivärahaikauden enimmäisajan aikana yrittäjän työssäoloehto yhdenjaksoisesti.

Yrittäjästä palkansaajaksi

Työttömyysturvalain 5 luvun 5 §:n mukaan tilanteessa jossa yrittäjäkassan jäsen kuukauden kuluessa palkansaajaksi ryhtymisestä ja yrittäjäkassasta eroamisesta liittyy palkansaajakassaan, hänen hyväkseen luetaan ansiopäivärahan työssäoloehdossa enintään 11 viikkoa työskentelyaikaa ja vakuutettunaoloaikaa yrittäjäkassassa. Palkansaajan työssäoloehdoton voidaan siten ansioturvassa lukea myös yrittäjäkassan jäsenenä hankittua työssäoloehdoton ja vakuutusehto. Palkansaajaksi siirtynyt voi täyttää palkansaajan työssäoloehdon palkansaajan työssäoloehdon pituudesta riippuen joko 23 tai 32 kalenteriviikon työssäoloehdon täyttävällä työllä kun otetaan huomioon hänelle hyväksi luettavat 11 yrittäjänä täytettyä työssäoloehtoviikkoa.

Yrittäjäkassan rahoitus

Yrittäjäkassojen maksamien etuuksien rahoituksesta säädetään työttömyyskassalain (603/1984) 25 §:ssä. Valtio osallistuu työttömyysturvalain mukaisten, yrittäjän työssäoloehdon täyttämisen perusteella maksettujen ansiopäivärahojen ja julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisten ansiotukien rahoitukseen peruspäivärahaa ja lapsikorotusta vastaavalla osuudella. Yrittäjien ansiopäivärahoissa valtionosuus on nykyisin noin 60 prosenttia. Yrittäjien päivärahoihin ei suoriteta pakollisilla työttömyysvakuutusmaksuilla rahoitettua työttömyysvakuutusrahastoa.

ton osuutta, koska yrittäjät eivät maksa työttömyysvakuutusmaksua. Yrittäjät itse vastaavat ansio-osien rahoituksesta siten, että kassan oma osuus katetaan kassaan liittyneiltä yrittäjiltä perittävillä jäsenmaksuilla.

Kun yrittäjäkassa maksaa ansiopäivärahaa tai ansiotukea sellaiselle palkansaajakassasta siirtyneelle henkilölle, jolla on jälkisuojajäsenyyden perusteella oikeus palkansaajan ansiopäivärahaan, rahoituksessa noudatetaan palkansaajan päivärahojen rahoitusperiaatteita. Valtio vastaa tällöin peruspäivärahaa vastaavasta osuudesta, etuutta maksava yrittäjäkassa rahoittaa 5,5 prosenttia ansiopäivärahasta ja ansiotuen ansio-osasta. Loppuosan rahoittaa työttömyysvakuutusrahasto.

Työttömyyskassat saavat hallintokuluihinsa valtionosuutta ja työttömyysvakuutusrahaston osuutta, mistä säädetään työttömyyskassalain 26 §:ssä. Hallintokuluihin kohdistuvat rahoitusosuudet määräytyvät työttömyyskassan jäsenmäärän ja etuusmenojen perusteella. Tältä osin valtion ja työttömyysvakuutusrahaston osuudet ovat yhtä suuret ja ne ovat samat palkansaajakassoille ja yrittäjäkassoille. Palkansaajakassoille suoritetaan työttömyysvakuutusrahaston osuutena lisäksi kaksi euroa jokaista työttömyyspäivärahaa, koulutuspäivärahaa ja koulutustukea koskevaa päätöstä kohti. Hallintokuluihin kohdistuvat osuudet eivät kuitenkaan saa olla enempää kuin neljä viidesosaa kassan maksamista kohtuullisista hallintokuluista.

Rahoitusosuuksien maksamisesta on säännökset työttömyyskassalaissa ja sen täytäntöönpanosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (272/2001). Työttömyyskassalain 27 §:n mukaan valtionosuus, työttömyysvakuutusrahaston osuus ja hallintokuluihin kohdistuvat osuudet maksetaan kultakin kalenterivuodelta. Työttömyyskassalle suoritetaan valtionosuuden ja työttömyysvakuutusrahaston osuuden ennakkona siten, että ennakkojen määrä vastaa kalenterivuoden aikana valtion ja työttömyysvakuutusrahaston suoritettavaksi arvioitua määrää. Lopulliset päätökset työttömyyspäivärahoihin kohdistuvista osuuksista tekee sosiaali- ja terveysministeriö ja työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen opintososiaalisten etuuksien osalta työministeriö.

Työttömyyskassojen rahoituksen tekniseen

hoitamiseen liittyvät tehtävät kuuluvat työttömyysvakuutusrahastolle. Se suorittaa työttömyyskassoille kuukausittain valtionosuuden ja työttömyysvakuutusrahaston ennakkoa. Kun työttömyyskassoille on vahvistettu lopulliset rahoitusosuspäätökset, työttömyysvakuutusrahasto vähentää liikaa maksetut ennakot seuraavan vuoden ennakkomaksuista tai maksaa lopullisten rahoitusosuuksien ja maksettujen ennakoiden välisen erotuksen lisämaksuna.

Työttömyysvakuutusrahastolle suoritetaan puolestaan valtionosuuden ennakkoa. Sen jälkeen, kun rahoitusosuspäätökset työttömyyskassoille on tehty, vahvistetaan työttömyysvakuutusrahastolle suoritettavan valtionosuuden määrä. Työttömyysvakuutusrahastolle maksetun valtionosuuden ennakon ja vahvistetun valtionosuuden erotus maksetaan tai palautetaan vahvistamista seuraavan kalenterikuukauden loppuun mennessä.

2.2. Nykytilan arviointi

Palkansaajan ryhtyessä yrittäjäksi on työttömyysturvalain 5 luvun 3 §:n 4 momentin mukaisen jälkisuojaa-aikaa koskevan säännöksen tavoitteena taata mahdollisuus täyttää työssäoloehto silloin, kun henkilö siirtyy palkansaajasta yrittäjäksi. Jälkisuojaa koskevista säännöksistä tulisi seurata, että se työttömyyskassa, palkansaajakassa tai yrittäjäkassa, jonka jäseneksi henkilö on siirtynyt maksaa sitä ansiopäivärahaa, jonka työssäoloehdon henkilö on viimeksi täyttänyt. Nykyisten säännösten perusteella henkilöllä ei ole mahdollisuutta täyttää palkansaajan työssäoloehto kaikissa tilanteissa hänen jäätyä työttömäksi yritystoiminnan alkamisen jälkeisenä 18 kuukauden aikana. Näin käy silloin kun henkilö kuuluu palkansaajan 34 kalenteriviikon työssäoloehdon piiriin, jolloin tarkastelujakson pituus on 24 kuukautta. Jos henkilö harjoittaa yli 16 kuukautta, mutta enintään 18 kuukautta yritystoimintaa ja päättää yritystoiminnan, henkilön 34 kalenteriviikon palkansaajan työssäoloehto ei voi täytyä 24 kuukauden tarkastelujakson aikana. Muissa voimassa olevan lain säätelemissä tilanteissa henkilö voi jälkisuojaa-aikana eli 18 kuukauden aikana täyttää palkansaajan työssäoloehdon tarkastelujaksolla.

Yrittäjän työssäoloehdon peruspäivärahasa luetaan myös lähinnä 24 edellisen kuukauden aikana hankittu palkansaajan työssäoloehdon täyttävä työ. Palkansaajan työssäoloehdon lukeminen yrittäjän työssäoloehdoton on seurausta siitä, että peruspäiväraha ei edellytä kassan jäsenyyttä ja se rahoitetaan kokonaisuudessaan valtion varoista. Vuoden 2003 alusta voimaan tulleessa työttömyysturvalaissa tuolloin voimassa ollut tarkastelujaksoa pidennettiin aikaisemmasta 24 kuukaudesta 28 kuukauteen niillä henkilöillä, jotka täyttävät työssäoloehdon ensimmäistä kertaa. Tarkastelujakso säilyi 24 kuukautena työttömyyspäivärahaa jo aikaisemmin saaneilla henkilöillä. Tarkastelujakson pidentäminen koski myös peruspäivärahan työssäoloehdon tarkastelua. Voimassa olevan lain mukaan perusturvan 28 kuukauden tarkastelujakson piirissä oleva henkilö ei kuitenkaan voi saada hyväkseen palkansaajan työssäoloehdotta vastaavalta 28 kuukauden ajalta siirtyessään yrittäjäksi.

Voimassa olevan lain mukaan yrittäjän edellytetään täyttävän yrittäjän työssäoloehdon yhdenjaksoisesti, jotta työttömyyspäivärahan laskeminen alkaisi alusta työttömyyspäiväraha-aikana. Tämä seikka on kuitenkin ongelmallinen yrittäjäksi uudelleen ryhtymisen kannalta.

Työttömyysturvalaissa on säädetty palkansaajan jälkisuojaa-aikana palkansaajan ryhtyessä yrittäjäksi. Vastaavat säännökset puuttuvat yrittäjän osalta eikä yrittäjällä ole mahdollisuutta säilyttää yrittäjänä ansaitsemaansa ansiopäiväraha-oikeutta siirtyessään palkansaajakassaan. Yrittäjän siirtyessä palkansaajaksi ja palkansaajakassaan, hänen on täytettävä palkkatyössä 23 tai 32 kalenteriviikon työssäolo vaatimus silloin kun hän voi lukea hyväkseen 11 viikkoa yrittäjänä täytettyä työssäoloehto. Jos henkilö siirtyy palkansaajakassan jäseneksi ja jää työttömäksi ilman, että hän täyttää palkansaajan työssäoloehdon, hänellä ei ole oikeutta ansiopäivärahan tasoiseen työttömyysturvaan. Hänellä saattaa kuitenkin olla oikeus peruspäivärahan tai työmarkkinatuen tasoiseen työttömyysturvaan.

Yrittäjäksi ryhtyvälle palkansaajalle tai palkansaajaksi siirtyvälle yrittäjälle on tärkeää, ettei työttömyysturvan taso heikkene siirtävävaiheessa. Tilannetta, jossa palkansaaja

ryhtyy yrittäjäksi, mutta ei voi kaikissa tilanteissa täyttää jälkisuoja-aikana työssäoloehdotusta, ei voida pitää kannustavana. Nykyinen säännös ei myöskään kohtele yrittäjäksi ryhtyviä tasapuolisesti, koska 43 kalenteriviikon työssäoloehdon piirissä olevat voivat jälkisuoja-aikana täyttää palkansaajan työssäoloehdon, mutta 34 kalenteriviikon työssäoloehdon piirissä olevat eivät voi niin kaikissa tilanteissa tehdä. Perusturvan piirissä olevan henkilön yrittäjäksi ryhtymiskynnystä saattaa nostaa se, että henkilö ei saa palkansaajan työssäoloehdon tarkastelujaksoa vastaavalta ajalta hyväksyä palkansaajan työssäoloehdotusta luettavaa työtä. Myöskin yrittäjän työssäoloehdon kartuttamisen yhdenjaksoisuuden vaatimusta voidaan pitää tekijänä, joka vähentää halukkuutta ryhtyä uudelleen yrittäjäksi. Uudelleen yrittäjäksi ryhtyminen saattaisi olla houkutteleva vaihtoehto sosiaaliturvan kartuttamisen kannalta silloin, jos yrittäjän työssäoloehdotusta voitaisiin kerryttää päivärahaikauden aikakin jaksoissa.

Yrittäjän jälkisuoja-ajan puuttuminen lain-säännöstä lisää palkansaajaksi ja palkansaajakassaan siirtyvän yrittäjän riskiä jäädä ilman ansiosidonnaista työttömyysturvaa. Jälkisuoja-ajan puute saattaa johtaa tilanteeseen, jossa yrittäjä palkansaajakassaan siirtymisen ja työssäoloehdon kartuttamisen sijaan on pakotettu työskentelemään palkkatyössä yrittäjäkassan jäsenenä. Tällöin hänelle ei kerry palkkatyöstä työssäoloehdotusta. Yrittäjä saattaa siirtyä palkansaajakassaan vasta yrittäjäpäivärahaikauden päätyttyä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet

Työttömyysturvan perusrakenteet ovat pitkälle yhtäläiset palkansaajilla ja yrittäjillä ja mahdollistavat kohtalaisen turvan työttömyyden varalle. Kun palkansaaja ryhtyy yrittäjäksi tai päinvastoin, saattaa syntyä tilanteita, joissa turva väliaikaisesti heikkenee. Esitykseen sisältyvillä ehdotuksilla parannetaan palkansaajasta yrittäjäksi siirtyvän mahdollisuutta täyttää työssäoloehdotus yrittäjänä ja mahdollistetaan työttömyysturvan säilyttäminen yrittäjistä palkansaajiksi ja palkansaaj-

jakassaan siirryttäessä. Esitykseen sisältyvät ehdotukset vähentävät omalta osaltaan yrittäjärulle ryhtymiseen liittyviä epävarmuustekijöitä ja parantavat sosiaaliturvan kannustavuutta.

3.2. Keskeiset ehdotukset

3.2.1. Palkansaajan työssäoloehdon tarkastelujakso jälkisuoja-aikana ja perusturvassa yrittäjän hyväksi luettavat vakuutuskaudet

Esityksessä ehdotetaan työssäoloehdon tarkastelujaksoa pidennettäväksi nykyisestä 24 kuukaudesta 26 kuukaudeksi niissä tilanteissa joissa ansiopäivärahaa tai peruspäivärahaa aikaisemmin saanut palkansaaja on työskennellyt yrittäjänä yli 16 kuukautta, mutta kuitenkin enintään 18 kuukautta. Tarkastelujakson pidentämisen seurauksena myös 34 kalenteriviikon työssäoloehdon piirissä olevat työttömyyskassan jäsenet ja perusturvan piirissä olevat henkilöt voisivat täyttää palkansaajan työssäoloehdon, jos yrittäjyys kestää enintään 18 kuukautta.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että peruspäivärahan yrittäjän työssäoloehdotusta luettava lukea lähinnä 28 edellisen kuukauden aikana tehty palkansaajan työssäoloehdotusta luettava työ nykyisen 24 kuukauden sijasta. Hyväksi lukemista koskeva säännös vastaisi tällöin pituudeltaan työttömyysturvalain 5 luvun 3 §:n 1 momentissa säädetyn palkansaajan työssäoloehdon tarkastelujaksoa.

3.2.2. Yrittäjän päivärahaikauden alkaminen alusta

Yritystoiminnan erityisluonteesta johtuen yrittäjien ansioturva poikkeaa palkansaajien ansioturvasta. Yrittäjän oma vaikutus yritystoimintaan ja sitä kautta omaan työllistymiseensä on olennaisesti erilainen kuin palkansaajalla. Yrittäjä kantaa itse vastuun ja riskin työnsä tuloksellisuudesta ja yrityksensä toiminnan jatkuvuudesta. Yrittäjätoimintaan kuuluu olennaisesti taloudellisen riskin olemassaolo, jota ei tule kompensoida työttömyysturvalla. Myöskään yritystoiminnan luonteesta johtuvaa, yrittäjäriskiä liittyvää tilapäistä keskeytystä ei tule kattaa työttö-

myydyysturvalla. Yrittäjyyteen liittyy taloudellista suhdanteista tai muista syistä johtuvia katkoksia ja myös sellaista toimintaa, jolta ajalta yritys ei tuota välitöntä tuloa, mutta joka toiminta vaikuttaa yrityksen myöhempään tulokseen. Yrittäjällä töiden puute ei heti ilmene työttömyytenä, eikä työ- ja työttömyyskausia voi aina selvärajaisesti erottaa toisistaan kuten palkkatyöntekijöillä. Koska yrittäjätoimintaan kuuluu olennaisesti taloudellisen riskin olemassaolo, jota ei tule kompensoida työttömyysturvalla ja koska yrittäjä voi itse vaikuttaa olennaisesti yritystoiminnan jatkumiseen, yritystoiminnan on oltava riittävän pitkäkestoista kartuttaakseen työttömyysturvaa. Tämä on otettava huomioon arvioitaessa yrittäjän työssäoloeseen huomioitavien yrittäjyysjaksojen pituutta.

Esityksessä ehdotetaan, että yrittäjän päivärahakausi voisi alkaa alusta myös silloin kun yrittäjän työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n mukainen työssäoloehto täyttyy työttömyyspäivärahakauden aikana eri yrittäjyysjaksoista. Yrittäjän työssäoloehdon ei tarvitsisi siten täytyä yhdenjaksoisesta yritystoiminnan jaksosta päivärahakauden enimmäisajan aikana. Kun yrittäjä on työttömyyspäivärahoituksen alkamisen jälkeen työttömyyspäivärahaudella täyttänyt 5 luvun 7 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon, työttömyyspäivärahan enimmäisajan laskeminen aloitettaisiin alusta ja ansiopäivärahan perusteena oleva työtulo määrättäisiin uudelleen. Esityksessä ehdotetaan, että yrittäjän enimmäisajan laskeminen voitaisiin aloittaa alusta työttömyyspäivärahaudon aikana silloin, kun työssäoloehto täyttyy ennen enimmäisajan täyttymistä vähintään 12 kuukautta kestäneistä yritystoiminnan jaksoista. Jaksojen olisi täytettävä työssäoloehdolle asetetut vaatimukset.

Lakiin esitetään ehdotuksessa lisättäväksi selventävä säännös siitä, että kukin yrittäjänä työskennelty jakso luetaan yrittäjän työssäoloeseen vain kerran. Säännöksen estämättä voitaisiin edelleen lukea työttömyysturvalain 5 luvun 5 §:n mukaisesti palkansaajakassaan siirtyvän yrittäjän hyväksi hänen palkansaajan ansiopäivärahan työssäoloehdossa enintään 11 viikkoa työskentelyaikaa ja vakuutettunaoloaikaa yrittäjäkassassa. Työskentelyaika voitaisiin lukea hänen hyväkseen ansiopäivärahan työssäoloehdossa siitä huolimatta,

että työskentelyaika olisi otettu aikaisemmin huomioon yrittäjän työssäoloehdossa. Vastaavasti työttömyysturvalain 5 luvun 8 §:n mukaisesti ansiopäivärahassa voidaan yrittäjän työssäoloeseen lukea enintään kuusi kuukautta palkansaajakassan jäsenenä hankittua työssäoloa ja vakuutettunaoloaikaa huolimatta siitä, että työskentelyaika olisi otettu aikaisemmin huomioon palkansaajan työssäoloehdossa.

3.2.3. *Yrittäjän jälkisuoja ja sen ajalta maksettujen etuuksien rahoitus*

Esityksessä ehdotetaan, että yrittäjille säädetäisiin palkansaajilla olevaa jälkisuojaaikaa vastaava jälkisuoja-aika silloin, kun yrittäjä aloittaa palkkatyön ja siirtyy yrittäjäkassasta palkansaajakassan jäseneksi. Jälkisuoja-ajan pituudeksi ehdotetaan 32 kalenteriviikkoa. Palkansaajakassan jäseneksi siirtynyt henkilö olisi oikeutettu yrittäjänä ansaitsemiinsa etuuksiin, jos hän jää työttömäksi 32 kalenteriviikon aikana ja täyttää tuolloin yrittäjän työssäoloehdon. Tällöin hänelle voitaisiin maksaa yrittäjänä ansaitsemaansa etuutta enimmäisaika, jos etuuden saamisen edellytykset täyttyvät. Jälkisuoja-aika laskettaisiin palkansaajakassaan liittymisestä lukien. Jälkisuoja-aikaa koskeva ehdotus antaisi yrittäjille mahdollisuuden siirtyä palkansaajakassan jäseneksi ilman ansaitun ansioperusteisen työttömyysturvan menettämisen mahdollisuutta jälkisuoja-ajan aikana. Samalla yrittäjällä olisi mahdollisuus täyttää jälkisuoja-aikana palkansaajan työssäoloehto silloin, kun henkilö siirtyy yrittäjää koskevästä ansiopäivärahajärjestelmästä palkansaajien ansiopäivärahajärjestelmään. Jälkisuojaa koskevista säännöksistä seuraa, että se palkansaajakassa, jonka jäseneksi henkilö on siirtynyt, maksaa sitä etuutta, jonka työssäoloehdon henkilö on viimeksi täyttänyt. Henkilön jäädessä työttömäksi jälkisuoja-ajan jälkeen, voitaisiin hänelle maksaa ainoastaan palkansaajalle maksettavia etuuksia.

Ehdotettu jälkisuoja koskisi myös koulutustukea, jota maksetaan työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvalla henkilöllä, koska koulutustuen saamisen ehtona on työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon täyttäminen.

Palkansaajakassaan siirtyvällä olisi mahdollisuus täyttää 32 kalenteriviikon jälkisuoja-aikana palkansaajan työssäoloehto. Palkansaajan työssäoloehdon täyttämiseen vaadittaisiin palkansaajan työssäoloehdon pituudesta riippuen joko 23 tai 32 kalenteriviikon työssäoloehdon täyttävä työskentely, kun otetaan huomioon hänelle hyväksi luettavat 11 yrittäjänä täytettyä työssäoloetoviikkoa.

Voimassa olevan työttömyysturvalain 11 luvun 4 §:n mukaisesti työvoimatoimisto tai työvoimatoimikunta antaa työvoimapolitiittisen lausunnon työttömyysturvalain 2 luvussa, 7 luvun 3—7 §:ssä, 8 luvussa sekä 9 luvun 7 §:n 2 ja 3 momentissa säädetystä edellytyksistä. Työvoimapolitiittinen lausunto annetaan ja sitä täydennetään työttömyyskassan pyynnöstä. Jos työnhakija on ilmoittanut työvoimatoimistolle hakevansa työmarkkinatukea tai työttömyyspäivärahaa, työvoimapolitiittinen lausunto voidaan antaa ja sitä voidaan täydentää ilman erillistä pyyntöä. Työvoimapolitiittinen lausunto annettaisiin palkansaajakassalle nykyiseen tapaan silloin kun yrittäjäkassasta palkansaajakassaan siirtynyt henkilö jää jälkisuoja-aikana työttömäksi. Se annettaisiin työttömyyskassan pyynnöstä tai edellä mainituissa tapauksissa ilman erillistä pyyntöä.

Yrittäjänä aikaisemmin toimineelle ja palkkatyöhön siirtyneelle henkilölle on saatettu työttömäksi jäämisen jälkeen asettaa korvaukseton määräaika. Korvauksettomalla määräajalla tarkoitetaan työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan aikaa, jolta työttömyysetuutta ei makseta työstä eroamisen tai kieltäytymisen taikka muun työttömyysturvalain 2 ja 8 luvussa säädetyn menettelyn johdosta. Kyseessä ovat työvoimapolitiittiset syyt, joiden perusteella työttömyysetuutta ei voida maksaa. Henkilö saattaa liittyä korvauksettoman ajan kuluessa palkansaajakassaan. Henkilölle ei voitaisi kuitenkaan maksaa palkansaajan eikä yrittäjän työttömyysetuutta palkansaajakassasta jälkisuoja-aikana aikaisemmin asetetun korvauksettoman määräajan johdosta. Yritystoiminnan lopettamiseen voi liittyä myös yrityksen myynnistä saatuja myyntituloja. Kun työttömyysturvan tarkoituksena on korvata työttömyydestä aiheutuvia taloudellisia menetyksiä, otetaan yritystoiminnan lopettami-

seen liittyvä yritysomaisuuden myyntivoitto huomioon yrittäjän työttömyyspäivärahoikeuteen vaikuttavana tekijänä. Työttömyysturvalain 3 luvun 7 §:n mukaan työttömyysetuuteen ei ole oikeutta ajalta, jolle yrittäjän yritysomaisuuden myyntivoitto, joka liittyy yritystoiminnan lopettamiseen, jaksotetaan ansiopäivärahassa hänen työtulonsa ja peruspäivärahassa ja työmarkkinatuessa vähintään peruspäivärahan määrän perusteella. Yritysomaisuuden myyntivoitto jaksotetaan enintään 24 kuukauden ajalle. Myyntivoittoa ei kuitenkaan jaksoteta, jos yritystoiminta on kestänyt enintään 18 kuukautta tai jos yrityksen viimeisen tilikauden taseen loppusumma vähennettynä yritystoiminnan veloilla on enintään 10 000 euroa. Myyntivoiton jaksotuksesta on säädetty työttömyysturvalain täytäntöönpanosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1330/2002) sen 9—14 §:issä.

Esityksessä ehdotetaan, että palkansaajakassan olisi pyydettävä ja yrittäjäkassan olisi annettava ilman aiheetonta viivytystä lausunto palkansaajakassalle henkilön oikeudesta saada yrittäjälle myönnettäviä etuuksia ja etuuden määrästä. Lausunto olisi saatava ennen kuin palkansaajakassa ratkaisee yrittäjän jälkisuojan piirissä olevan henkilön oikeuden maksettaviin etuuksiin. Lausuntomenettelyn takia esityksessä ehdotetaan työttömyysetuuden hakijalle velvollisuutta antaa yrittäjäkassalle lausunnon antamiseksi tarpeelliset tiedot. Jos henkilö ei ole jälkisuojan piirissä, palkansaajakassa hankkii tarvittaessa siirtotiedot hänen osaltaan.

Esityksessä ehdotetaan, että palkansaajakassan maksamat yrittäjöpäivärahat rahoitettaisiin pääosin vastaavasti kuin yrittäjöpäivärahat. Erona olisi kuitenkin se, että etuutta maksava palkansaajakassa rahoittaisi työttömyyspäivärahoista ja ansiotuen ansio-osista 5,5 prosenttia. Vastaavasti nykyisin yrittäjäkassa rahoittaa 5,5 prosenttia maksamistaan palkansaajan jälkisuojajaksosta.

Palkansaajakassan maksamista yrittäjien työttömyyspäivärahoista valtio rahoittaisi peruspäivärahaa ja lapsikorotusta vastaavan osuuden, saman osuuden kuin minkä se rahoittaa yrittäjäkassan maksamista yrittäjöpäivärahoista. Palkansaajakassa rahoittaisi 5,5 prosenttia työttömyyspäivärahoista ja ansiotuen ansio-osista. Jäljellä olevaan osuuteen ei

maksettaisi työttömyysvakuutusrahaston osuutta, koska yrittäjät eivät maksa pakollisia työttömyysvakuutusmaksuja. Jäljellä olevan osuuden rahoittaisi se yrittäjäkassa, jonka jäsenenä etuuden saaja on viimeksi hankkinut työssäoloehdon.

Rahoitusjärjestelmän toimeenpanon kannalta on tarkoituksenmukaista, että työttömyyskassojen ennakot ja rahoitusosuudet maksetaan yhdestä lähteestä. Esityksessä ehdotetaan, että palkansaajakassojen maksamien yrittäjäpäivärahojen rahoitus tapahtuisi työttömyysvakuutusrahaston kautta, kuten yleensäkin työttömyyskassojen rahoituksen järjestäminen. Palkansaajakassa saisi maksamiinsa yrittäjäpäivärahoihin työttömyysvakuutusrahastolta kassan oman osuuden ylitävän osuuden eli valtion ja yrittäjäkassan osuudet. Toisaalta työttömyysvakuutusrahasto ottaisi yrittäjäkassalle maksamissaan rahoitusosuuksissa vähennyksenä huomioon kyseisen kassan puolesta palkansaajakassoille maksamansa osuudet. Työttömyysvakuutusrahasto saisi tiedon yrittäjäkassan rahoitettavaksi kuuluvasta osuudesta sosiaali- ja terveystieteiden ja työministeriön päätöksistä, sillä vahvistaessaan lopulliset rahoitusosuudet ministeriöt vahvistaisivat myös yrittäjäkassan osuuden palkansaajakassan maksamista etuuksista.

Hallintokuluosuudet määräytyvät työttömyyskassan jäsenmäärän, työttömyyskassan maksamien etuuksien ja palkansaajakassan tekemien päätösten perusteella. Hallintokuluosuuksissa ei siis olisi merkitystä sillä, onko kysymys palkansaajan vai yrittäjän etuuksista, vaan hallintokuluosuudet määräytyvät etuutta maksavan työttömyyskassan mukaan.

Työntekijäin eläkelain (395/1961) 6 a §:n mukaan, sellaisena kuin se tulee voimaan 1.1.2005 alkaen, työttömyysturvalain mukaisen ansiopäivärahan ja ansiotuen perusteena olevaa ansiota pidetään eläkkeeseen oikeutavana ansiotulona. Näin silloin kun päivärahaa on saatu joko työttömyysturvalaissa tarkoitettuna palkansaajana tai mainitun lain 1 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuna yrittäjänä ja siltä osin kuin päivärahaa on saatu ennen 63 vuoden iän täyttämistä. Tilannetta ei muuta se, että palkansaajakassa maksaa yrittäjän työttömyyspäivärahaa. Olennaista on missä ominaisuudessa työssäoloehto on

täytetty. Vain silloin kun kysymys on työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:n 2 momentin mukaisesta osaomistajasta, työttömyyspäivärahan perusteena olevat ansiot luetaan eläkkeeseen oikeuttaviksi ansioiksi. Vastaavasti yrittäjän työssäoloehdon täyttämisen perusteella maksettuja päivärahapäiviä ei oteta huomioon työttömyysvakuutusrahaston Eläketurvakeskukselle suorittamassa työntekijäin eläkelain 12 c §:n mukaisessa vakuutusmaksussa, ellei ole kysymys työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitetusta yrittäjästä.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset

Sen tarkastelujakson pidentäminen 24 kuukaudesta 28 kuukauteen, jonka ajalta palkansaajan työssäoloehtoon luettavaa työtä voidaan sisällyttää perusturvassa yrittäjän työssäoloehtoon, koskisi enimmillään kymmentä henkilöä vuodessa.

Se, että yrittäjältä ei edellytettäisi päivärahapäivien nollaamiseksi yhdenjaksoista yrittöimintää, koskisi vuosittain myös kymmenkuntaa yrittäjää.

Jälkisuojan toteuttaminen koskisi ansioturvan kustannuksia, eikä siitä koituisi menollisäystä valtiolle. Jälkisuojaa koskisi arviolta 30–40 henkilöä vuodessa.

Paluuehdon piirissä olevia palkansaajasta yrittäjäksi siirtyviä henkilöitä, joille mahdollistetaan yrittäjänä toimiminen 18 kuukauden ajan nykyisen 16 kuukauden sijasta, on vain muutamia, joten kustannusvaikutukset ovat häviäviä.

Esityksessä ehdotettujen muutosten taloudelliset bruttovaikutukset olisivat noin 250 000 euroa. Valtiolle aiheutuvat vaikutukset ovat kuitenkin vähäiset kun otetaan huomioon työmarkkinatuessa syntyvät säästöt.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Erilaisen rahoituksensa vuoksi palkansaajakassojen maksamat yrittäjäpäivärahat olisi eriteltävä täytäntöönpanossa omaksi luokakseen. Tämän takia ne on eriteltävä palkansaajakassojen atk-järjestelmissä, työttömyyskas-

sojen tilinpäätösten yhteydessä toimittamissa yhteenvetotilastoissa, Vakuutusvalvontaviraston tilastoissa ja työttömyysvakuutusrahaston seurannassa. Muutosten vaatima atk-järjestelmää ja tilastointia koskeva työ olisi kuitenkin kertaluonteinen, eikä siten merkitsisi jatkuvaa työnlisäystä. Työttömyysvakuutusrahastolle aiheutuva työnlisäys on vähäinen.

4.3. Vaikutukset eri kansalaisryhmien asemaan

Yrittäjistä palkansaajaksi siirtyneet henkilöt, jotka jäävät työttömäksi lyhyen palkkatyöjakson jälkeen, ovat olleet erilaisessa asemassa riippuen siitä, ovatko he liittyneet palkansaajakassan jäseneksi vai ovatko he pysyneet yrittäjäkassan jäseninä. Palkansaajakassan jäseneksi siirtynyt henkilö on menettänyt oikeutensa saada yrittäjäkassasta ansiopäivärahana 500 päivästä jäljellä olevat korvauspäivät. Yrittäjän jälkisuojan toteuttaminen saattaisi palkansaajakassaan siirtyneet henkilöt tasavertaiseen asemaan niiden kanssa, jotka ovat siirtyneet palkkatyöhön, mutta ovat jääneet yrittäjäkassan jäseniksi. Palkansaajakassaan siirtyvällä henkilöllä olisi mahdollisuus säilyttää yrittäjänä ansaitsemansa ansioturva jälkisuojajan ajan.

Ehdotetut muutokset parantavat työttömyysturvan kannustavuutta, vaikka esityksessä ehdotettujen muutosten taloudelliset vaikutukset eivät ole merkittäviä muutosten kohderyhmän vähäisen määrän takia. Yksilön kannalta esitykseen sisältyvät ehdotukset vähentävät omalta osaltaan yrittäjäuralle ryhtymiseen liittyviä epävarmuustekijöitä.

5. Asian valmistelu

Pääministeri Matti Vanhasen hallituksen talouspolitiikan tavoitteena on luoda toimintapuitteet, jotka edesauttavat yritysten perus-

tamista, kasvua ja kansainvälistymistä. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus toteuttaa yrittäjyyden politiikkaohjelman. Siinä selvitetään muun muassa, miten voidaan kannustaa yrittäjäuralle ryhtymiseen ja miten kehitetään yrittäjien sosiaaliturvan kannustavuutta. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 12 joulukuuta 2003 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää yrittäjien sosiaaliturvaan liittyviä kehittämistarpeita joilla voidaan alentaa yrittäjäksi ryhtymisen kynnyksiä. Työryhmässä ovat edustettuna sosiaali- ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, keskeiset työmarkkinajärjestöt, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Suomen Yrittäjät ry sekä Yrittäjänaiset. Lisäksi työryhmässä on hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelman edustava jäsen. Työryhmän toimikausi kestää 30 marraskuuta 2004 saakka. Asettamis päätöksen mukaisesti työryhmän tuli työnsä alkuvaiheessa kartoittaa suojaäänösten tarve ja aloittavan yrittäjän erityisongelmat niin, että näihin liittyvät mahdolliset muutokset voitaisiin toteuttaa vuoden 2005 alusta. Työryhmä hyväksyi 18 maaliskuuta 2004 kannanottonsa 1 tammikuuta 2005 lükien työttömyysturvaan tehtävistä muutoksista. Tämä hallituksen esitys perustuu työryhmän kannanottoon.

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä työministeriön kanssa. Valmistelun yhteydessä on kuultu keskeisiä työmarkkinajärjestöjä, Kansaneläkelaitosta, Vakuutusvalvontavirastoa, työttömyysvakuutusrahastoa, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry:tä ja Ammatinharjoittajien ja yrittäjien työttömyyskassaa.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 2005 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki työttömyysturvalain muuttamisesta

5 luku. Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

3 §. Palkansaajan työssäoloehto. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin poikkeuksesta tarkastelujakson pituuteen Lain 3 §:n 2 momentin mukaisen työssäoloehdon tarkastelujakso olisi 26 kuukautta silloin, kun henkilö on työskennellyt yrittäjänä yli 16 kuukautta, mutta kuitenkin enintään 18 kuukautta. Tarkastelujakson pidennys koskisi henkilöä, joka on aiemmin saanut ansiopäivärahaa tai peruspäivärahaa 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Työttömyysturvalain 15 luvun 1 §:n voimaantulosäännöksen perusteella sovellettaessa 5 luvun 3 §:n 2 momentin säännöstä rinnastetaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan 1 päivänä tammikuuta 1997 tai sen jälkeiseltä ajalta maksettu työttömyyspäiväraha.

7 §. Yrittäjän työssäoloehto. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Ehdotuksen mukaan kukin yrittäjänä työskennellyt jakso luettaisiin yrittäjän työssäoloehdoton vain kerran. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 3 momentti. Momentissa säädettäisiin ajasta, jonka jälkeen henkilölle ei enää voitaisi myöntää aikaisemmin täyttämänsä yrittäjän työssäoloehdon perusteella työttömyyspäivärahaa. Palkansaajakassan jäseneksi liittyneelle, aikaisemmin yrittäjäkassan jäsenenä olleelle henkilölle, voitaisiin maksaa palkansaajakassasta yrittäjän työssäoloehdon

perusteella ansiopäivärahaa sekä työttömyyspäivärahana myönnettävää koulutuspäivärahaa, jos henkilö ei ole ollut palkansaajakassan jäsenenä yli 32 kalenteriviikkoa. Yrittäjän työssäoloehdon perusteella maksettavaa ansiopäivärahaa maksettaisiin palkansaajakassasta vastaavissa tilanteissa kuin ansiopäivärahaa voidaan maksaa yrittäjän työssäoloehdon perusteella yrittäjäkassan jäsenille. Siten palkansaajakassaan siirtyneelle ja palkkatyöstä lomautetulle henkilölle ei voitaisi maksaa lomautuksen perusteella yrittäjän työttömyyspäivärahaa. Myöskään esimerkiksi työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:n 12 kohdassa tarkoitetun säästeen perusteella ei voitaisi maksaa yrittäjän työttömyyspäivärahaa. Jälkisuoja-aikana työvoimapolitiittisen aikuis-koulutuksen aloittavalle henkilölle voitaisiin maksaa ansiotukea jos hän muuten täyttäisi sen saamisen edellytykset. Jälkisuoja-aika laskettaisiin yhdenjaksoisesti palkansaajakassaan liittymisestä lukien. Henkilölle ei voitaisi myöntää yrittäjän edellä mainittua etuutta silloin, kun hän on palkansaajakassan jäsenenä ollessaan ollut 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla vakuutettuna vähintään 10 edellistä kuukautta ja on täyttänyt 5 luvun 3 §:ssä tarkoitettun työssäoloehdon.

8 §. Yrittäjälle hyväksi luettavat vakuutuskaudet. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että peruspäivärahassa yrittäjän työssäoloehdoton luettaisiin lähinnä 28 edellisen kuukauden aikana tehty palkansaajan työssäoloehdoton luettava työ.

6 luku. Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

8 §. Päivärahakauden alkaminen alusta. Pykälän 1 momentissa todettaisiin voimassa olevaa lakia vastaavasti, että työttömyyspäivärahan enimmäisajan laskeminen aloitettaisiin alusta ja ansiopäivärahan perusteena oleva työtulo määrättäisiin uudestaan silloin, kun yrittäjä on täyttänyt työttömyyspäiväraha-ohjeuden alkamisen jälkeen yrittäjän työssäoloehdon. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että yrittäjän työssäoloehdoton luettaisiin ennen päiväarahan enimmäisajan täyttymistä kaikki vähintään 12 kuukautta kestäneet työskentelyjaksot. Päivärahan enimmäisajan täyttymisen jälkeen työssäoloehdoton luettaisiin myös alle 12 kuukautta kestäneet työskentelyjaksot, vaikka ne sijoittuisivat ajalle ennen päiväarahan enimmäisajan täyttymistä. Huomioon voitaisiin ottaa kaikki vähintään 12 kuukautta kestäneet yritystoiminnan jaksot, jotka täyttävät työssäoloehdolle asetetut edellytykset. Yrittäjä voisi harjoittaa yritystoimintaa työttömyyspäivärahakauden enimmäisajan aikana useampina yritystoiminnan jaksoina, jotka sisältävät tarkastelujaksolle ja täyttää siten uudelleen yrittäjän työssäoloehdon ennen enimmäisajan täyttymistä. Työssäoloehto täytyisi uudelleen myös silloin, kun yritystoimintaa on harjoitettu vähintään 12 kuukautta kestäviä yrittäjyysjaksoja, vaikka ne kaikki eivät kokonaisuudessaan sisältyisi tarkastelujaksoon. Työssäoloehdon täyttymisen edellytyksenä olisi tällöin se, että tarkastelujaksoon sisältyvät vähintään 12 kuukautta kestäneet yrittäjyysjaksot ja niiden osat yhdessä täyttävät yrittäjän 24 kuukauden työssäoloehdon.

11 luku. Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §. Velvollisuus tietojen antamiseen. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Momenttiin lisättäisiin säännös työttömyys-etuuden hakijan velvollisuudesta antaa lausunnon antamiseksi tarvittavat tiedot sille yrittäjäkassalle, joka antaa ehdotetun 11 luvun 3 §:n 2 momentin mukaisen lausunnon.

3 §. Etuutta koskeva päätös. Pykälän 2

momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Momenttiin lisättäisiin säännös tilanteista, jolloin palkansaajakassan on pyydettävä lausunto henkilön edelliseltä yrittäjäkassalta. Velvollisuus pyytää ja antaa lausunto koskisi tilanteita, joissa etuutta hakeva henkilö on siirtynyt yrittäjäkassasta palkansaajakassan jäseneksi ja on ollut palkansaajakassan jäsenenä enintään 32 kalenteriviikkoa. Lausuntonenettelyä ei kuitenkaan sovellettaisi henkilöihin, jotka ovat täyttäneet jälkisuojaja-aikana palkansaajan jäsenyyden ja työssäoloehdon. Lausunto olisi annettava ilman aiheutonta viivytystä. Aikaisemman yrittäjäkassan lausunnon olisi käytävä ilmi henkilön oikeus saada yrittäjälle myönnettäviä etuuksia ja etuuden täysi määrä. Lausunnossa olisi todettava muun muassa yrittäjän työssäoloehdon täyttymisen, ansiopäivärahan perusteena oleva työtulo, täyden etuuden suuruus ja yritysomaisuuden myyntivoiton vaikutus etuuteen. Etuuden maksamiseksi tarpeellinen tieto olisi muun muassa maksettujen ansiopäivärahopäivien määrä. Lausunnossa ei olisi tarpeen kuitenkaan ottaa kantaa jokaiseen etuuden saamisen edellytykseen, jos esimerkiksi yrittäjän työssäoloehto ei täyty. Palkansaajakassassa voisi poiketa päätöksessään lausunnon vain erityisestä syystä. Palkansaajakassalla olisi velvollisuus toimittaa yrittäjän työssäoloehdon perusteella myöntämäänsä etuutta koskeva ensimmäinen päätös tiedoksi yrittäjäkassalle, jonka jäsenenä henkilö on viimeksi täyttänyt yrittäjänä työssäoloehdon. Yrittäjäkassa saisi siten tietoonsa seikkoja, jotka vaikuttavat sen rahoitusosuuteen.

1.2. Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

7 luku. Valtion ja työttömyysvakuutusrahaston rahoitusosuus

25 §. Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus. Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi. Uusi otsikko kuvaisi paremmin pykälän sisältöä eli etuuksien rahoitusta, eikä työttömyyskassan koko rahoitusta. Tällöin se olisi lisäksi yhtenäinen ehdotetun 25 a pykälän otsikon kanssa.

Viittausten helpottamiseksi pykälässä ero-

tettaisiin eri momentteihin yrittäjäkassan maksamien yrittäjäpäivärahojen ja palkansaajapäivärahojen rahoitus. Ensimmäinen momentti käsittelisi yrittäjäpäivärahojen rahoitusta ja se vastaisi voimassa olevaa lakia.

Pykälän toinen momentti sisältäisi selventävän säännöksen siitä, että soviteltuna tai vähennettynä maksetusta etuudesta valtionosuutena maksetaan peruspäivärahan ja lapsikorotuksen suhteellinen osuus. Samansisäisesti on säädetty työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 2 luvun 4 §:n 1 momentissa ja 5 §:n 1 momentissa soviteltuna tai vähennettynä maksettujen palkansaajan päivärahojen ja ansiotuen ansioiden valtionosuudesta.

Yrittäjäkassan maksamien palkansaajapäivärahojen rahoituksesta säädettäisiin kolmannessa momentissa. Sen sisältö vastaa voimassa olevaa lakia.

25 a §. Palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuksien rahoitus. Pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin palkansaajakassojen maksamien yrittäjäetuuksien rahoituksesta.

Pykälän ensimmäisessä momentissa säädettäisiin lain 25 §:n 1 ja 2 momenttiin viitaten valtionosuuden maksamisesta siten, että valtionosuutena maksetaan palkansaajakassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla maksamista päivärahoista ja julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 luvun 6 §:n nojalla maksamista ansiotuista peruspäivärahaa ja lapsikorotusta vastaava määrä. Toisessa momentissa säädettäisiin etuutta maksavan palkansaajakassan rahoitusosuudesta ja kolmannessa momentissa yrittäjäkassan rahoitusosuudesta. Palkansaajakassan rahoitusosuus olisi 5,5 prosenttia ansiopäivärahoista, koulutuspäivärahoista ja ansiotuen ansio-osista. Loppuosan palkansaajakassan maksamista päivärahoista ja ansiotuista rahoittaisi yrittäjäkassa. Koska yrittäjäkassoja on kaksi, rahoitusvastuu olisi sillä työttömyyskassalla, jonka jäsenenä päivärahan saaja on viimeksi täyttänyt työssäoloehdon.

27 §. Osuuksien maksaminen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin yrittäjäkassan osuuden maksamisesta palkansaajakassalle ja perimisestä yrittäjäkassalta. Lisäyksen seurauksena nykyinen 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi. Momentin mukaan työttömyysvakuutusra-

hasto suorittaisi jälkisuojetuksista palkansaajakassalle yrittäjäkassan rahoitusvastuulla olevan osuuden. Voimassa olevan 27 §:n 1 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö ja työministeriö tekevät päätökset rahoitusosuuksista. Ministeriöt erittelisivät päätöksissään yrittäjäkassojen rahoitusvastuulla olevan osuuden. Kun ministeriöt ovat toimittaneet päätökset tiedoksi työttömyysvakuutusrahastolle, se perisi yrittäjäkassalta suorittamansa yrittäjäkassan rahoitusosuuden.

1.3. Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

2 luku. Työttömyysetuuksien rahoitusosuudet

4 §. Ansiopäivärahojen rahoitus. Pykälän 5 momenttia ehdotetaan muutettavaksi esityksessä ehdotettujen työttömyyskassalain muutosten takia. Momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoituksesta ja palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuksien rahoituksesta säädetään työttömyyskassalaissa.

5 §. Ansiotukien rahoitus. Ansiotukien rahoitusta säätelevään pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin työttömyysvakuutusrahaston rahoitusosuudesta. Rahaston osuutta koskeva momentti poistui virheellisesti säädettäessä lakia työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (1301/2002).

2. Voimaantulo

Esitys liittyy valtion vuoden 2005 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Ehdotetun lain työttömyysturvalain muuttamisesta 5 luvun 7 §:n 3 momenttia sovellettaisiin henkilöön, joka jää työttömäksi tai aloittaa koulutuksen koulutuspäivärahalla tai työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen lain tultua voimaan. Palkansaajakassan jäsenyyden pituutta laskettaessa otettaisiin huomioon myös jäsenyys ajalta ennen lain voimaantu-

loa. Sovellettaessa ehdotetun lain työttömyysturvalain muuttamisesta 5 luvun 8 §:n 3 momenttia ja 6 luvun 8 §:n 1 momenttia otettaisiin huomioon myös ennen lain voimaantuloa tehty palkansaajan työssäoloehdottomuutta työssäoloehdottomuutta ja työsken- telyjaksot yrittäjänä.

3. Säättämisjärjestys

Esityksessä ei ehdoteta voimassa olevaan

lainsäädäntöön nähden sellaisia muutoksia työttömyysetuuksien saamisedellytyksiin, joilla olisi merkitystä arvioitaessa esitystä perusoikeuksien kannalta. Hallituksen käsityksen mukaan ehdotetut lait voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämismenettelyssä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luvun 7 §:n 1 momentti ja 8 §:n 3 momentti, 6 luvun 8 §:n 1 momentti sekä 11 luvun 2 §:n 1 momentti ja 3 §:n 2 momentti sekä

lisätään 5 luvun 3 §:ään uusi 5 momentti ja 7 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

3 §

Palkansaajan työssäoloehto

 Jos 2 momentissa tarkoitettu ansiopäivärahaa tai peruspäivärahaa aikaisemmin saanut palkansaaja on työskennellyt yrittäjänä yli 16 kuukautta, mutta kuitenkin enintään 18 kuukautta, 2 momentissa tarkoitettu tarkastelujakso on 26 lähinnä edellistä kuukautta.

7 §

Yrittäjän työssäoloehto

Yrittäjän työssäoloehto täyttyy, kun henkilö lähinnä edellisten 48 kuukauden aikana (tarkastelujakso) on työskennellyt yhteensä 24 kuukautta yrittäjänä siten, että yritystoiminta on ollut laajuudeltaan olennaista. Kukin yrittäjänä työskennelty jakso luetaan yrittäjän työssäoloehtoon vain kerran. Valtio-

neuvoston asetuksella säädetään tarkemmin siitä yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutuksen työtulosta sekä työntekijäin eläkelain mukaisesta työansioista, joka osoittaa, että yritystoiminta on laajuudeltaan olennaista.

 Yrittäjäkassasta palkansaajakassan jäseneksi siirtyneelle henkilölle ei myönnetä yrittäjän työttömyyspäivärahaa ennen kuin hän on yrittäjäkassan jäsenenä täyttänyt 1 momentissa tarkoitettun työssäoloehdon, jos henkilö on ollut palkansaajakassan jäsenenä yli 32 kalenteriviikkoa taikka palkansaajakassan jäsenenä ollessaan ollut 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla vakuutettuna ja täyttänyt 3 §:ssä tarkoitettun työssäoloehdon. Tällöin yrittäjän työssäoloehdon tarkastelujakso alkaa siitä, kun henkilö on uudelleen liittynyt yrittäjäkassaan.

8 §

Yrittäjälle hyväksi luettavat vakuutuskaudet

 Peruspäivärahassa yrittäjän työssäolohtoon luetaan lähinnä 28 edellisen kuukauden

aikana tehty palkansaajan työssäoloehtoon luettava työ.

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

8 §

Päivärahakauden alkaminen alusta

Kun palkansaaja on työttömyyspäiväraha-oikeuden alkamisen jälkeen täyttänyt 5 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun työssäoloehdon, edellä tarkoitetun enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta ja ansiopäivärahan perusteena oleva palkka määrätään uudelleen. Samoin menetellään, jos yrittäjä on täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon. Työttömyyspäiväraha-oikeuden alkamisen jälkeen, ennen tämän luvun 7 §:ssä säädetyn enimmäisajan täyttymistä yrittäjän työssäoloehtoon luetaan vähintään 12 kuukautta kestäneet työskentelyjaksot niiltä osin kuin ne sisältyvät 5 luvun 7 §:ssä mainittuun tarkastelujaksoon.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työttömyysetuuden hakijan on annettava Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle etuuden myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvittavat tiedot. Etuuden saaja tai hakija on lisäksi velvollinen antamaan Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle sen vaatimia selvityksiä, jotka ovat tarpeen erityisesti 1 luvun 7 §:ssä tarkoitetun talouden ja asumisen erillisyyden toteuttamiseksi. Etuuden hakijan on annettava 3 §:ssä tarkoitetun lausunnon antavalle yrittäjäkassalle lausunnon antamiseksi tarvittavat tiedot.

3 §

Etua koskeva päätös

Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan on ennen päätöksen tekemistä työvoimapolitiisessa asiassa pyydettävä 4 §:n mukainen työvoimapolitiinen lausunto. Palkansaajakassan on käsitellessään 5 luvun 7 §:n 3 momentin mukaista asiaa pyydettävä yrittäjäkassalta ennen päätöksen tekemistä lausunto henkilön oikeudesta saada yrittäjälle myönnettäviä etuuksia ja etuuden määrästä. Yrittäjäkassan, josta henkilö on siirtynyt palkansaajakassaan, on ilman aiheutonta viivytystä annettava lausunto yrittäjän työssäoloehdon täyttymisestä, ansiopäivärahan perusteena olevasta työtulosta, etuuden täydestä määrästä, yritysomaisuuden myyntivoiton vaikutuksesta sekä muista asian ratkaisemiseksi ja etuuden maksamiseksi tarpeellisista seikoista. Palkansaajakassan on noudatettava lausuntoa, jollei ole erityistä syytä poiketa siitä. Palkansaajakassan on lähetettävä yrittäjän työssäoloehdon perusteella myöntämäänsä etua koskeva päätös tiedoksi yrittäjäkassalle, jonka jäsenenä henkilö on viimeksi täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200.

Lain 5 luvun 7 §:n 3 momenttia sovelletaan henkilöön, joka jää työttömäksi tai aloittaa työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitetun koulutuksen tai työvoimapolitiisen aikuis-koulutuksen lain tultua voimaan. Palkansaajakassan jäsenyyden pituutta laskettaessa otetaan huomioon myös jäsenyys ajalta ennen lain voimaantuloa. Lain 5 luvun 8 §:n 3 momenttia sovellettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa tehty palkansaajan työssäoloehtoon luettava työ, ja lain 6 luvun 8 §:n 1 momenttia sovellettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa yrittäjänä työskennellyt jaksot.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**työttömyyskassalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyyskassalain (603/1984) 25 §, sellaisena kuin se on laissa 946/2003, ja
lisätään lakiin uusi 25 a § ja 27 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 913/2000, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

25 §

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus

Valtionosuutena maksetaan yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla maksamista päivärahoista ja yrittäjäkassan julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 luvun 6 §:n nojalla maksamista ansiotuista työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa ja lapsikorotusta vastaava määrä.

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttömyysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltuna tai vähennettynä, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan ja lapsikorotuksen suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä työttömyyspäivärahasta. Jos ansiotuki maksetaan julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisesti vähennettynä, valtionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan ja lapsikorotuksen suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 3 §:n nojalla maksamien päivärahojen ja ansiotukien rahoituksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:ssä säädetään ansiopäivärahojen ja ansiotukien rahoituksesta.

25 a §

Palkansaajakassan maksamien yrittäjätuuksien rahoitus

Valtionosuutena maksetaan palkansaajakassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla maksamista työttömyyspäivärahoista ja julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 luvun 6 §:n nojalla maksamista ansiotuista tämän lain 25 §:n 1 ja 2 momentissa määritelty osuus.

Palkansaajakassan osuus on 5,5 prosenttia kustakin työttömyyspäivärahasta ja kustakin ansiotuen ansio-osasta, jollei 1 momentista muuta johdu.

Se yrittäjäkassa, jonka jäsenenä etuuden saaja on viimeksi täyttänyt työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:ssä tarkoitetun työssäoloeh-

don, rahoittaa kunkin maksetun työttömyyspäivärahan ja ansiotuen sekä tämän pykälän 1 ja 2 momentin mukaisten määrien erotuksen.

27 §

Osuuksien maksaminen

Työttömyysvakuutusrahasto suorittaa palkansaajakassalle yrittäjäkassan 25 a §:n 3

momentin mukaan rahoittamaa osuutta vastaavan määrän ja perii vastaavan määrän yrittäjäkassalta sosiaali- ja terveysministeriön ja työministeriön vahvistettua rahoitusosuudet 1 momentin mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta 24 päivänä heinäkuuta 1998 annetun lain (555/1998) 4 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 947/2003, ja
lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1301/2002, uusi 3 momentti seuraavasti:

4 §

Ansiopäivärahojen rahoitus

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoituksesta, palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuksien rahoituksesta, työttömyyskassan hallintokuluihin kohdistuvasta valtionosuudesta ja työttömyysvakuutusrahaston osuudesta sekä valtionosuuden ja työttö-

myysvakuutusrahaston osuuden maksamisesta säädetään työttömyyskassalaissa.

5 §

Ansiotukien rahoitus

Työttömyysvakuutusrahasto maksaa työttömyyskassalle osuutenaan kustakin ansiotuesta maksetun ansiotuen sekä 1 ja 2 moment-

tien mukaisten määrien erotuksen. _____ Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
200 .

Helsingissä 10 päivänä syyskuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

1.

Laki**työttömyysturvalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 2002 annetun työttömyysturvalain (1290/2002) 5 luvun 7 §:n 1 momentti ja 8 §:n 3 momentti, 6 luvun 8 §:n 1 momentti sekä 11 luvun 2 §:n 1 momentti ja 3 §:n 2 momentti sekä

lisätään 5 luvun 3 §:ään uusi 5 momentti ja 7 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

3 §

Palkansaajan työssäoloehto

Jos 2 momentissa tarkoitettu ansiopäivärahaa tai peruspäivärahaa aikaisemmin saanut palkansaaja on työskennellyt yrittäjänä yli 16 kuukautta, mutta kuitenkin enintään 18 kuukautta, 2 momentissa tarkoitettu tarkastelujakso on 26 lähinnä edellistä kuukautta.

7 §

Yrittäjän työssäoloehto

Yrittäjän työssäoloehto täyttyy, kun henkilö lähinnä edellisten 48 kuukauden aikana (tarkastelujakso) on työskennellyt yhteensä 24 kuukautta yrittäjänä siten, että yritystoiminta on ollut laajuudeltaan olennaista. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin siitä yrittäjien eläkelain tai maat-

7 §

Yrittäjän työssäoloehto

Yrittäjän työssäoloehto täyttyy, kun henkilö lähinnä edellisten 48 kuukauden aikana (tarkastelujakso) on työskennellyt yhteensä 24 kuukautta yrittäjänä siten, että yritystoiminta on ollut laajuudeltaan olennaista. *Kuukauden yrittäjänä työskennelty jakso luetaan yrittäjän työssäoloehtoon vain kerran.* Val-

Voimassa oleva laki

lousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutuksen työtulosta sekä työntekijäin eläkelain mukaisesta työansioista, joka osoittaa, että yritystoiminta on laajuudeltaan olennaista.

8 §

Yrittäjälle hyväksi luettavat vakuutuskaudet

Peruspäivärahassa yrittäjän työssäoloehdooton luetaan lähinnä 24 edellisen kuukauden aikana tehty palkansaajan työssäoloehdooton luettava työ.

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

8 §

Päivärahakauden alkaminen alusta

Kun palkansaaja on työttömyyspäiväraha-oikeuden alkamisen jälkeen täyttänyt 5 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun työssäoloehdon, edellä tarkoitetun enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta ja ansio-päivärahan perusteena oleva palkka määrätään uudestaan. Samoin menetellään, jos yrittäjä on täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon yhdenjaksoisesti.

Ehdotus

tioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin siitä yrittäjien eläkelain tai maatalousyrittäjien eläkelain mukaisen vakuutuksen työtulosta sekä työntekijäin eläkelain mukaisesta työansioista, joka osoittaa, että yritystoiminta on laajuudeltaan olennaista.

Yrittäjäkassasta palkansaajakassan jäseneksi siirtyneelle henkilölle ei myönnetä yrittäjän työttömyyspäivärahaa ennen kuin hän on yrittäjäkassan jäsenenä täyttänyt 1 momentissa tarkoitetun työssäoloehdon, jos henkilö on ollut palkansaajakassan jäsenenä yli 32 kalenteriviikkoa taikka palkansaajakassan jäsenenä ollessaan ollut 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla vakuutettuna ja täyttänyt 3 §:ssä tarkoitetun työssäoloehdon. Tällöin yrittäjän työssäoloehdon tarkastelujakso alkaa siitä, kun henkilö on uudelleen liittynyt yrittäjäkassaan.

8 §

Yrittäjälle hyväksi luettavat vakuutuskaudet

Peruspäivärahassa yrittäjän työssäoloehdooton luetaan lähinnä 28 edellisen kuukauden aikana tehty palkansaajan työssäoloehdooton luettava työ.

6 luku

Työttömyyspäivärahan määrä ja kesto

8 §

Päivärahakauden alkaminen alusta

Kun palkansaaja on työttömyyspäiväraha-oikeuden alkamisen jälkeen täyttänyt 5 luvun 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun työssäoloehdon, edellä tarkoitetun enimmäisajan laskeminen aloitetaan alusta ja ansio-päivärahan perusteena oleva palkka määrätään uudestaan. Samoin menetellään, jos yrittäjä on täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon. Työttömyyspäiväraha-oikeuden alkamisen jälkeen, ennen tämän luvun 7 §:ssä säädetyn enimmäisajan täyttymistä yrittäjän työssäoloehdooton luetaan vähintään 12 kuukautta kestäneet työskentelyjaksot niiltä

osin kuin ne sisältyvät 5 luvun 7 §:ssä mainittuun tarkastelujaksoon.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työttömyysetuuden hakijan on annettava Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle etuuden myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvittavat tiedot. Etuuden saaja tai hakija on lisäksi velvollinen antamaan Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle sen vaatimia selvityksiä, jotka ovat tarpeen erityisesti 1 luvun 7 §:ssä tarkoitetun talouden ja asumisen erillisyyden toteamiseksi.

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Työttömyysetuuden hakijan on annettava Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle etuuden myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvittavat tiedot. Etuuden saaja tai hakija on lisäksi velvollinen antamaan Kansaneläkelaitokselle ja työttömyyskassalle sen vaatimia selvityksiä, jotka ovat tarpeen erityisesti 1 luvun 7 §:ssä tarkoitetun talouden ja asumisen erillisyyden toteamiseksi. *Etuiden hakijan on annettava 3 §:ssä tarkoitetun lausunnon antavalle yrittäjäkassalle lausunnon antamiseksi tarvittavat tiedot.*

3 §

Etua koskeva päätös

Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan on ennen päätöksen tekemistä työvoimapoliittisessa asiassa pyydettävä 4 §:n mukainen työvoimapoliittinen lausunto.

3 §

Etua koskeva päätös

Kansaneläkelaitoksen ja työttömyyskassan on ennen päätöksen tekemistä työvoimapoliittisessa asiassa pyydettävä 4 §:n mukainen työvoimapoliittinen lausunto. *Palkansaajakassan on käsitellessään 5 luvun 7 §:n 3 momentin mukaista asiaa pyydettävä yrittäjäkassalta ennen päätöksen tekemistä lausunto henkilön oikeudesta saada yrittäjälle myönnettäviä etuuksia ja etuuden määrästä. Yrittäjäkassan, josta henkilö on siirtynyt palkansaajakassaan, on ilman aiheetonta viivytystä annettava lausunto yrittäjän työssäoloehdon täyttymisestä, ansiopäivärahan perusteena olevasta työtulosta, etuuden täydestä määrästä, yrittäjäomaisuuden myyntivoiton vaikutuksesta sekä muista asian ratkaisemiseksi ja etuuden maksamiseksi tarpeellisista seikoista. Palkansaajakassan on noudatettava lausuntoa, jollei ole erityistä syytä poiketa siitä. Palkansaajakassan on lähetettävä yrittäjän*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

työssäoloehdon perusteella myöntämäänsä etuutta koskeva päätös tiedoksi yrittäjäkassalle, jonka jäsenenä henkilö on viimeksi täyttänyt yrittäjän työssäoloehdon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200.

Lain 5 luvun 7 §:n 3 momenttia sovelletaan henkilöön, joka jää työttömäksi tai aloittaa työttömyysturvalain 10 luvussa tarkoitettun koulutuksen tai työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen lain tultua voimaan. Palkansaajakassan jäsenyyden pituutta laskettaessa otetaan huomioon myös jäsenyyden ajalta ennen lain voimaantuloa. Lain 5 luvun 8 §:n 3 momenttia sovellettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa tehty palkansaajan työssäoloehtoon luettava työ, ja lain 6 luvun 8 §:n 1 momenttia sovellettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa yrittäjänä työkennellyt jaksot.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

työttömyyskassalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 24 päivänä elokuuta 1984 annetun työttömyyskassalain (603/1984) 25 §, sellaisena kuin se on laissa 946/2003, ja

lisätään lakiin uusi 25 a § ja 27 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 913/2000, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

25 §

25 §

Yrittäjäkassan rahoitus

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoitus

Valtionosuutena maksetaan yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla maksamista päivärahoista ja yrittäjäkassan

Valtionosuutena maksetaan yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla

julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 luvun 6 §:n nojalla maksamista ansiotuis-ta työttömyysturvalain mukaista peruspäi-värahää ja lapsikorotusta vastaava määrä. Yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 luvun 3 §:n nojalla maksamien päivärahojen ja ansio-tukien rahoituksessa noudatetaan so-veltuvien osin, mitä työttömyysetuuksien ra-hoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:ssä sääde-tään ansiopäivärahojen ja ansiotukien rahoituksesta.

maksamista päivärahoista ja yrittäjäkassan julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 luvun 6 §:n nojalla maksamista ansiotuis-ta työttömyysturvalain mukaista peruspäi-värahää ja lapsikorotusta vastaava määrä.

Jos ansiopäiväraha maksetaan työttö-myysturvalain 4 luvun mukaisesti soviteltu-na tai vähennettynä, valtionosuutena mak-setaan se määrä, joka vastaa peruspäivära-han ja lapsikorotuksen suhteellista osuutta kustakin täydestä työttömyysturvalain 6 lu-vun 2 §:n 1 momentin mukaan määräyty-västä työttömyyspäivärahasta. Jos ansiotuki maksetaan julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain mukaisesti vähennettynä, val-tionosuutena maksetaan se määrä, joka vastaa peruspäivärahan ja lapsikorotuksen suhteellista osuutta kustakin täydestä työt-tömyysturvalain 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvästä ansiopäivärahasta.

Yrittäjäkassan työttömyysturvalain 5 lu-vun 3 §:n nojalla maksamien päivärahojen ja ansiotukien rahoituksessa noudatetaan soveltuvien osin, mitä työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:ssä sää-detään ansiopäivärahojen ja ansiotukien ra-hoituksesta.

25 a §

Palkansaajakassan maksamien yrittäjä-etuuksien rahoitus

Valtionosuutena maksetaan palkansaaji-kassan työttömyysturvalain 5 luvun 7 §:n nojalla maksamista työttömyyspäivärahois-ta ja julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 9 luvun 6 §:n nojalla maksamista an-siotuista tämän lain 25 §:n 1 ja 2 momen-tissa määritelty osuus.

Palkansaajakassan osuus on 5,5 prosent-tia kustakin työttömyyspäivärahasta ja kus-takin ansiotuen ansio-osasta, jollei 1 mo-mentista muuta johdu.

Se yrittäjäkassa, jonka jäsenenä etuuden saaja on viimeksi täyttänyt työttömyysturva-lain 5 luvun 7 §:ssä tarkoitettua työssä-oloa, rahoittaa kunkin maksetun työt-tömyyspäivärahan ja ansiotuen sekä tämän pykälän 1 ja 2 momentin mukaisten määri-en erotuksen.

27 §

Osuuksien maksaminen

Työttömyysvakuutusrahasto suorittaa palkansaajakassalle yrittäjäkassan 25 a §:n 3 momentin mukaan rahoittamaa osuutta vastaavan määrän ja perii vastaavan määrän yrittäjäkassalta sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön ja työministeriön vahvistettua rahoitusosuudet 1 momentin mukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

3.

Laki**työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työttömyysetuuksien rahoituksesta 24 päivänä heinäkuuta 1998 annetun lain (555/1998) 4 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 947/2003, ja
lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1301/2002, uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

*Ansiopäivärahojen rahoitus**Ehdotus*

4 §

Ansiopäivärahojen rahoitus

Yrittäjäkassan rahoituksesta, työttömyyskassan hallintokuluihin kohdistuvasta valtionosuudesta ja työttömyysvakuutusrahaston osuudesta sekä valtionosuuden ja työttömyysvakuutusrahaston osuuden maksamisesta säädetään työttömyyskassalaissa.

Yrittäjäkassan maksamien etuuksien rahoituksesta, palkansaajakassan maksamien yrittäjäetuuksien rahoituksesta, työttömyyskassan hallintokuluihin kohdistuvasta valtionosuudesta ja työttömyysvakuutusrahaston osuudesta sekä valtionosuuden ja työttömyysvakuutusrahaston osuuden mak-

samisesta säädetään työttömyyskassalaissa.

5 §

Ansiotukien rahoitus

Työttömyysvakuutusrahasto maksaa työttömyyskassalle osuutenaan kustakin ansiotuesta maksetun ansiotuen sekä 1 ja 2 momenttien mukaisten määrien erotuksen.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____
kuuta 200.*
